

Lausuma

Lausunto kontaktien jäljityssovellusten yhteentoimivuuden vaikutuksesta tietosuojaan

Hyväksytty 16. kesäkuuta 2020

Euroopan tietosuojaneuvosto on antanut seuraavan lausunnon:

1. Sijaintitietojen käytöstä ja kontaktien jäljitysvälineistä covid-19-pandemian yhteydessä annetuissa ohjeissa 04/2020¹ Euroopan tietosuojaneuvosto suositteli “yhteisiä eurooppalaisia toimia tämänhetkisen kriisin ratkaisemiseksi tai vähintään puitteiden luomista yhteistoiminnalle.”
2. Euroopan tietosuojaneuvosto on ottanut huomioon EU:ssa hyväksytyissä kontakteja jäljittämissä mobiilisovelluksissa yhteentoimivuutta koskevat ohjeet, jotka sähköisten terveyspalvelujen verkosto on hyväksynyt 13. toukokuuta 2020² ja joissa kuvaillaan yhteentoimivuutta kontaktien jäljityssovelluksien yhteydessä seuraavasti:
“vähimmän tarvittavan tiedon välitys yksittäisen sovelluskäyttäjän varoittamiseen riippumatta siitä, missä hän oleskelee EU:ssa, jos hän on oleskellut asiaankuuluvalla ajanjaksolla toisen käyttäjän läheisyydessä, joka on ilmoittanut saaneensa positiivisen covid-19-testituloksen.” (Kursivointi lisätty.)
3. Yhteentoimivuudesta annetuissa ohjeissa todetaan lisäksi, että varoituksen ja sitä seuraavien toimien on oltava terveysviranomaisten määrittelemien menettelytapojen mukaisia. Niiden mahdolliset yksityisyyttä ja turvallisuutta koskevat vaikutukset tulee arvioida ja asiaankuuluvat varotoimet on otettava käyttöön.

---

¹ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/linee-guida/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_fi

² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/contacttracing_mobileapps_guidelines_en.pdf - Huomaa, että tämä on jatkuvasti päivitettävä asiakirja, jonka muokkauksesta vastaa Euroopan komissio (ks. 13. toukokuuta 2020 päivätyn version sivu 3)

4. Tässä lausunnossa Euroopan tietosuojaneuvosto tarkentaa, mitä vaikutuksia yhteentoimivuuden käyttöönotolla voi olla tietosuoja koskevaan oikeuteen käyttöönotosta riippuen. Tässä lausunnossa annetut suositukset ovat lisäyksiä Euroopan tietosuojaneuvoston voimassa oleviin ohjeisiin 04/2020.

Yleisiä näkökohtia

5. Euroopan tietosuojaneuvosto haluaa ensinnäkin muistuttaa, että kontaktien jäljityssovellusten käyttö perustuu sovelluskäyttäjien pseudonymisointeihin henkilötietoihin.³ Niihin kuuluvat terveystiedot esimerkiksi tapauksissa, joissa terveydenhuollon työntekijä on vahvistanut käyttäjän positiiviseksi tai kun järjestelmä on käsitellyt altistumistiedot. Kontaktien jäljityssovellusten yleisestä käytöstä sanotun lisäksi⁴ Euroopan tietosuojaneuvoston näkemys on, että positiivisen diagnoosin saaneiden henkilöiden tietojen jakaminen ("tartuntatiedot") kyseisten yhteentoimivien sovellusten välillä tulisi perustua käyttäjän vapaaehtoiseen toimintaan. Rekisteröityjen⁵ tulee pystyä hallitsemaan heitä koskevia tietoja. Yhteentoimivuuden päämäärää ei tule käyttää syynä laajentaa henkilökohtaisten tietojen keräämistä ylittämään sitä, mikä on tarpeen.
6. Yleisesti katsoen kontaktien jäljityssovellusten yhteentoimivuus ETA:n sisällä voi lisätä niiden tehoa tukemalla jo olemassaolevia toimenpiteitä käytettävästä sovelluksesta riippumatta, koska useampien mahdollisten kontaktien jäljittäminen ja potentiaalisten varoitusten antaminen on mahdollista. Se yksinkertaistaa käyttöä etenkin henkilöille, jotka matkustavat tai työskentelevät raja-alueilla, jolloin he saattavat altistua monille muista jäsenmaista tuleville ihmisille (esim. matkailun yhteydessä). Ottaen huomioon yhteentoimivuudesta johtuvan mahdollisen lisääntyneen tietosuojariskin, jota käsitellään tässä alla, rekisterinpitäjien tulisi kuitenkin tutkia myös muita vaihtoehtoja.
7. Sellaisten ratkaisujen, kuten itse sovellusten, tulee olla osa kattavaa pandemian vastaista kansanterveysstrategiaa, johon kuuluvat muun muassa testaus ja sen jälkeen tapahtuva kontaktien manuaalinen jäljitys. Niiden tarkoituksena tulee olla tehtyjen toimenpiteiden tehokkuuden parantaminen.
8. Euroopan tietosuojaneuvosto on tietoinen kontaktien jäljityssovelluksista, joissa on käytetty eri lähestymistapoja eri jäsenvaltioissa ja myöntää, että yhteentoimivuuden varmistaminen eri toteutusten välillä on teknisesti haastavaa ja saattaa vaatia huomattavaa taloudellista ja teknistä työtä. Tietojen vaihdon ja käsittelyn minimoinnin varmistamiseksi yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti kontaktien jäljityssovellusten kehittäjien tulee sopia yhteisestä protokollasta ja yhteensopivista datan rakenteista. Sovelluksissa, joissa jo on yhteiset puitteet tai vähintään sama teknologinen pohja, yhteentoimivuus on mahdollista saavuttaa helpommin kuin niissä, joissa asia ei ole niin. Tosiasiassa lähestymistapojen välisistä eroista johtuen voi käytännössä olla mahdotonta toteuttaa yhteentoimivuutta ilman kohtuuttomia kompromisseja.

Keskeiset kysymykset

Läpinäkyvyys

9. Yhteentoimivuus saattaa johtaa tietojen lisäkäsittelyyn ja niiden jakamiseen muille tahoille. Kuten aina, rekisteröityjen tulee olla tietoisia kaikesta henkilökohtaisten tietojen lisäkäsittelystä ja kaikista

---

³ Ks. Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan kappale 26, jossa määritellään henkilökohtaiset tiedot

⁴ Tästä lähtien tarkoittaa samaa kuin sana "sovellus".

⁵ Tästä lähtien tarkoittaa samaa kuin käyttäjä.

asiaankuuluvista toimijoista.⁶ Käyttäjillä tulee olla aina selkeä käsitys siitä, mitä sovelluksen käyttö kattaa ja käyttäjien tulee hallita omia tietojaan.

10. Viimeistään silloin, kun henkilötiedot on hankittu yhdeltä tai useammalta rekisterinpitäjältä, rekisteröidylle tulee antaa selkeää tietoa yhteentoimivuuden käyttöön liittyvästä lisäkäsittelystä. Tässä vaiheessa käyttäjän tulee saada tietoa tietojen käsittelyn ehdoista ja laajuudesta.
11. Asiassa noudatetaan läpinäkyvyyttä koskevaa vakio-ohjetta eli, että tieto on välitettävä selkeällä kielellä.⁶ Siihen kuuluvat tiedot siitä, miten vastaanottava yhteentoimiva kontaktien jäljityssovellus käsittelee jaettuja tietoja.

Käsittely Oikeusperuste

12. Sovellettava käsittelyn oikeusperuste on sama kuin ohjeissa 04/2020. Kun oikeusperusteena käytetään yleistä etua, voi olla, että kansallista lakia pitää mukauttaa, jotta tiedon jakaminen toisten palvelujen kanssa on mahdollista. Mikäli suostumus on annettu, tarvitaan yhteentoimivuuden käsittelyä varten lisäsuostumus, joka täyttää kaikki suostumukselle asetetut vaatimukset. Sen tulee olla tarkka ja riittävän yksityiskohtainen.⁷ Kun eri oikeusperusteita käytetään kontaktien jäljityssovellusten eri rekisterinpitäjille, mahdollisesti vaaditaan lisätoimenpiteitä, jotta voidaan täytäntöönpanna rekisteröidyn kyseiseen oikeusperusteeseen liittyvät rekisteröidyn oikeudet.. Terveystietoihin liittyen sovelletaan yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklaa ja rekisterinpitäjien on voitava luottaa siinä mainittuihin poikkeuksiin.

Rekisterinpitäjä

13. Jotta voitaisiin antaa lopullinen näkemys eri toimijoiden rooleista minkä tahansa käsittelyn yhteydessä, Euroopan tietosuojaneuvosto haluaa selvittää, että sitä varten tarvitaan tosiseikkoihin perustuva erityinen arviointi siitä, miten käsittely tapahtuu. Euroopan tietosuojaneuvosto haluaa painottaa roolien ja vastuiden huolellista harkintaa ratkaisua muotoiltaessa. Seuraava voi siksi toimia ainoastaan yleisluontoisena ohjenuorana.
14. Euroopan tietosuojaneuvosto katsoo, että mikä tahansa toiminta tai toimintojen kokonaisuus, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteentoimivuus jäsenvaltioiden tasolla sovellusten toimintaan liittyvien prosessien lisäksi, tulee arvioida ennen tai jälkeen tapahtuvista käsittelytoiminnoista erillään sen lisätarkoituksesta johtuen. Siksi tämä lisäkäsittely tulee nähdä erillisenä käsittelynä. Tämän erillisen käsittelytoiminnon osapuolet voivat olla joko yksittäisiä tai yhteisrekisterinpitäjiä, jotka saattavat käyttää henkilötietojen käsittelyä. Mikä tahansa käsittely, joka on suoritettu tunnisteiden vaihtamisen jälkeen (altistumisen laskeminen, tunnistettujen kontaktien varoittaminen jne.) tapahtuu vastaanottavan sovelluksen toimittajan erillisellä vastuulla.
15. Kunkin osapuolen tehtävät, yhteisrekisterinpitäjien suhteet ja vastuut rekisteröidystä tulee olla määritelty ja tiedot tulee antaa rekisteröidyn käyttöön.⁸ Tällä tulee olemaan vaikutusta tarvittavan tietosuoja koskevien vaikutustenarvioinnin (DPIA) laajuuteen sisältäen yhteentoimivuuteen liittyvän

---

⁶ Katso myös: 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä: "[Guidelines on transparency under Regulation 2016/679](#)", WP260 rev.01, 11. huhtikuuta 2018 - Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymä.

⁷ Katso myös Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeiden "Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679", kohta 3.1.3 Yksityiskohtaisuus

⁸ Euroopan tietosuojaneuvosto laajentaa yhteistä rekisterinpitäjä tulevaisuudessa ohjeissaan, jotka koskevat rekisterinpitäjän ja käsittelijän käsitteitä yleisessä tietosuoja-asetuksessa.

käsittelyn. Käsittely, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteentoimivuus, voidaan ulkoistaa henkilötietojen käsittelijälle, joka täyttää yleisen tietosuojasetuksen 28 artiklan vaatimukset.

Rekisteröidyt ja oikeuksien käyttö

16. Minkä tahansa yhteentoimivuuteen liittyvän ratkaisun tulee sallia rekisteröidyn harjoittaa oikeuksiaan. Kun oikeuksien käyttö on mahdollista, sen ei pidä olla rekisteröidyille vaivalloista ja tulee olla selkeää, kenen puoleen rekisteröidyn pitää kääntyä käyttääkseen oikeuksiaan. Rajoitukset rekisteröityjen oikeuksien käyttöön ovat mahdollisia yleisen tietosuojasetuksen 11 artiklassa⁹ ja 23 artiklassa määritellyissä poikkeuksissa.

Tietojen säilyttäminen ja minimointi

17. Erot asetetuissa tietojen säilyttämisaajoissa eivät saa johtaa tietojen säilyttämiseen pidemmäksi aikaa kuin tarpeellista.¹⁰ Tietosuojan periaatteiden tehokkaan soveltamisen edistämiseksi tulee harkita yhteistä tietojen minimoinnin tasoa ja tietojen säilytysaikaa. Kuten aiemmin todettiin, yhteentoimivuuden ei tulisi johtaa tietojen keräämisen lisääntymiseen johtuen yhteensovitettun lähestymistavan puutteesta. Tämä tulee ilmoittaa selkeästi käyttäjälle ennen tietojen jakamista.

Tietoturva

18. Yhteentoimivuuden ei tule johtaa tietoturvan eikä henkilötietojen suojaamisen vähenemiseen. Euroopan tietosuojaneuvosto suosittelee, että kontaktien jäljityssovellusten toimittajat ottavat huomioon kaikki lisääntyneestä tiedon määrästä johtuvat turvallisuusriskit, joka on seurausta lisäkäsittelystä ja ylimääräisten toimijoiden osallisuudesta. Tämä koskee etenkin siirrettävän tiedon turvallisuutta taustapalvelinten keskinäisissä yhteyksissä. Erityisesti toimenpiteet, jotka koskevat yhteentoimivuuden turvallisuusriskejä ja joilla on vaikutusta luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin, tulee käsitellä tietosuojaa koskevassa vaikutustenarvioinnissa (DPIA).

Tietojen tarkkuus

19. Kun toimittajat harkitsevat, miten kontaktien jäljityssovelluksista voidaan tehdä yhteentoimivia, heidän on mahdollisimman hyvin varmistettava, ettei se johda heikompaan tiedon laatuun ja tarkkuuteen. Suurten eroavaisuuksien tapauksessa yhteentoimivuus voi johtaa tiedon laadun heikkenemiseen (esim. väärät arviointipäätelmät, heikko riskiluokituksen määrittäminen), mikä voi puolestaan johtaa suurempaan määrään vääriä positiivisia tuloksia. Nämä tietojen tarkkuutta koskevat lisäriskit tulee kommunikoida selkeästi rekisteröidyille.
20. Tietojen tarkkuuden varmistamiseksi luotuja toimenpiteitä tulee ylläpitää yhteentoimivissa järjestelmissä.

Päätelmät

21. Euroopan tietosuojaneuvosto on tietoinen siitä, että sovellusten yhteentoimivan verkoston luominen ei ole vähäpätöinen asia. Vaikka se saattaa lisätä sovellusten tehokkuutta, se voi myös samalla vaatia

---

⁹ Kuten yleisissä näkökohdissa on todettu, yhteentoimivuus käsittää salanimettyjen henkilökohtaisten tietojen käsittelyä.

¹⁰ Katso myös Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeet 03/2020 terveystietojen käsittelyyn tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten covid-19-pandemian yhteydessä

suuria muutoksia jo olemassaoleviin tai kehitteillä oleviin sovelluksiin. Tietoturvan kannalta yhteentoimivuus on mahdollista, mikäli tämän lausunnon suosituksia ja Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeita 04/2020¹ noudatetaan. Kun rekisteröidyille annetaan tietoa ja mahdollisuus hallita tietojaan, se lisää heidän luottamustaan ratkaisuihin ja niiden mahdollisen käytön omaksumista.

22. Kontaktien jäljityssovellukset voivat olla ainoastaan väliaikainen ratkaisu osana pandemian vastaista kattavaa kansanterveysstrategiaa. Kunkin esitetyn toimenpiteen kohdalla tulee arvioida, onko sama tavoite mahdollista saavuttaa lievemmillä keinoilla, ja varmistaa, että kaikki sovelletut toimenpiteet ovat tehokkaita ja oikeasuhtaisia.

Euroopan tietosuojaneuvosto

Puheenjohtaja

(Andrea Jelinek)